

FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI”, EDIȚIA A VI-A

CONVERGENȚA COMPOZIȚIEI ȘI INTERPRETĂRII MUZICALE

Concerte simfonice și camerale

Fiecare nouă întâlnire cu orchestrele simfonice ale țării se constituie într-un prilej de cunoaștere, de mai bună și mai completă apreciere a disponibilităților interpretative. Astfel de treceri în revistă se aseamănă cu multiple deschideri de perspective, concentrînd în focarul actualității o îndelungată experiență anterioară, permițînd totodată estimarea unor evoluții în viitorul apropiat. Această adunare într-un tot a realității trăite precum și a traiectoriilor imaginate poartă în ea însăși nucleu de armonie, participînd la sesizarea noului, a performanțelor de ordin compozițional cît și interpretativ, a reușitelor definitorii pentru dezvoltarea organică a culturii muzicale românești.

Aceste premise contribuie în esență la definirea raportului dintre creația compozițională contemporană românească și viața artistică a orașelor noastre, care se pot mîndri cu existența și prezența statornică a unei orchestre simfonice, a unei filarmonici cu sau fără cor academic. Acest raport este fără îndoială pozitiv, indicînd o convergență în consensul largirii, aprofundării și îmbogățirii patrimoniului muzical al țării. Privit în ansamblul lui, repertoriul are astăzi proporții impresionante, mai mari decît oricînd. Semnificativ în acest context este faptul că dinamica, cu adevărat excepțională, ce a caracterizat devenirea creației muzicale culte românești în ultimul pîrtrar de veac, se reflectă din plin în repertoriile filarmonicilor și orchestrelor românești, în însăși integrarea promptă a celor mai noi simfonii, concerte, piese de orchestră, lucrări coral-orchestrale. Și poate nu atît numărul titlurilor înscrise în programe este decisiv aici, cît mai cu seamă profesionalitatea și vitalitatea interpretărilor realizate, multe din ele echivalînd cu versiuni de referință. La fel de importantă mi se pare a fi relația dintre constantele și variabilele repertoriale, constantele cumînd de-a lungul anilor multe din acele partituri care pot fi considerate a fi reprezentative în ambianța culturii românești, la firmamentul unei tradiții autohtone care cuprind din belșug atributele universalității.

Sub aceste însemne, juriul a putut să asculte cele trei simfonii de George Enescu, cîntate cu o dăruire și o pasiune anevoie de cuprins în cuvinte. Poate că nicicînd nu au părut mai frumos intonate, mai cu avînt arcuite, mai impresionant dăltuite în noblețea lor intrinsec muzicală, întruchipate în incomparabila lor fire. La Cluj, la București și la Iași (pentru a numi localitățile în ordinea în care au făcut să răsunе în sala de concert aceste capodopere), cele trei simfonii de Enescu — fără seamăn în felul lor în largul literaturii europene și mondiale ale timpului respectiv — au vibrat în aura incandescentă a unor sonorități pe care — parcă — discografia enesciană încă nu le conține la acest mod. Însăși comparația încercată arată surprinderea plăcută a unui juriu, deopotrivă generos și exigent. Dar și *Suita sîtească* de George Enescu a beneficiat în programul Orchestrei simfonice a Radiodifuziunii Române de o redare îngrijită, caldă, vîdînd înțelegerea specificității stilistice enesciene. În același suflu s-ar cere nominalizate alte și alte lucrări reprezentative create odinioară de Mihail Jora, Mihail Andricu, Marțian Negrea, Dimitrie Cuclin, Tudor Ciortea, Paul Constantinescu, Paul Richter. La loc de cînte au figurat partituri dintre cele mai recente ale compozitorilor noștri, printre care *Simfoniile a II-a, a IV-a și a VII-a* de Pascal Bentoiu, precum și *Simfoniile a II-a, a III-a și a IV-a* de Șerban Nichifor. Dacă am încerca o detaliere a programelor, acest demers ar rîsca să conducă gîndul la nesfîrșit, fiindcă numărul partiturilor simfonice, vocal-simfonice și concertante este deosebit de mare, iar șirul muzicilor cuprinse în programele orchestrelor de cameră este, de asemenea, apreciabil. La toate acestea se adaugă firește și creațiile camerale de cele mai felurite genuri, cîntate în actuala ediție a Festivalului național „Cîntarea României”. Mai necesară decît amintirea tuturor lucrărilor audiate mi se pare a fi deci, accentuarea situației generale, în care lucrările concertante ca și partiturile vocal-simfonice au cunoscut prezențe de vîrf. În acest sens aș sublinia interpretarea pe care a cunoscut-o *Concertul pentru violoncel și orchestră* de Anatol Vieru, precum și cantata *Pro umanitate* de Alexandru Pașcanu, sau a *Concertului pentru pian și orchestră* de Dan Constantinescu și a *Cantatei bucuriei* de Sorin Vulcu. Stăruie în memorie un mînunchi întreg de piese camerale semnate de Sigismund Toduță, Zeno Vancea, Theodor Grigoriu, Tiberiu Olah, Ștefan Niculescu, Myriam Marbe, Liana Alexandra, Doina Rotaru, Dumitru Capoianu, Dumitru Bughici, Eduard Terenyi,

Vasile Spătăreanu, la care se adaugă în continuare atâtea compoziții de reală valoare.

Aceste punctări succinte fac în fapt trimiteri la profesionalitatea instrumentiștilor noștri, la înalta măiestrie a unor artiști care știu să slujească cu cinste și probitate muzica românească în varietatea formelor ei de manifestare. Putem vorbi, fără teama de a greși, de o virtuozitate caracteristică deopotrivă pentru orchestre, dirijori și soliști, pentru coruri și instituții întregi. În orașele în care își desfășoară activitatea, aceste forțe și capacități artistice consfințesc bogatele tradiții ale muzicii românești, subliniind totodată imperati-vele culturale ale modernității, manifestată în și prin concretețea concertelor datorite publicului. Văd în această trăsătură definitorie o anume împlinire interioară a culturii muzicale românești, o distinctă consecvență în dezvoltarea echilibrată a tuturor genurilor, speciilor și formelor muzicale, înfăptuită prin aplicarea creatoare a unei tehnici compoziționale de vîrf. Întrutotul remarcabilă sub acest aspect mi se pare inventivitatea dovedită de compozitorii noștri, care știu să scrie o muzică elevată, ce se face înțeleasă pe căile sensibilității auditorilor. Încântător este aici aportul generațiilor tinere, contribuția unor muzicieni care și-au dovedit cu prisosință o inconfundabilă maturitate artistică, o stilistică personalizată, o viziune estetică pe cît de diferențiată, pe atît de unitară în universul unui ethos al comunicării muzicale românești. Gîndirea muzicală românească precum și gîndirea despre muzică, anume laturile compoziției și disciplinele muzicologiei înregistrează astăzi cu minuție această creștere organică a culturii muzicale românești, această extindere de orizont larg în care se petrec atît dispersări cît și contrageri pe planurile mesajului artistic și al mijloacelor de expresie, de manifestare sau materializare artistică. Am în vedere insistența cu care compozitorii de toate vîrstele cultivă simfonia, concertul instrumental, piesa de orchestră, cvartetul de coarde, sonata, pentru cele mai felurite ansambluri instrumentale, fie ele camerale, fie orchestrale. Sesizez că această tendință de înnoire, dar și de decantare promite să continue pe termen lung. Asistăm, așadar, la un proces în care se vor ivi noi valori, în care viața muzicală va marca și consacra noi reușite. În consecință această întregire cîclică într-o interacțiune fertilă între creație și interpretare îndreptățește mari speranțe. În această înțelegere a lucrurilor și a rosturilor exprim orchestrelor țării, dirijorilor și soliștilor, formațiilor corale, orchestrale și camerale de toate genurile cuvinte de omagiere, de caldă recunoștință pentru dăruirea și măiestria dovedite.

Wilhelm BERGER

Operă, operetă și balet

De-a lungul celor cinci ediții anterioare ale Festivalului Național „Cîntarea României”, creația muzicală și arta spectacolului în genurile operei, operetei și baletului au cunoscut, în general, o linie ascendentă. Au apărut numeroase lucrări noi, multe dintre ele de o remarcabilă valoare, intrînd definitiv în repertoriul permanent al operelor și teatrelor muzicale, regizorii, scenografi, maeștrii de balet au avut prilejul să realizeze o serie de spectacole de o frumoasă ținută artistică, iar interpreții — soliști vocali și balerini — să-și etaleze cu strălucire talentul și măiestria — toate acestea demonstrînd fără echivoc înaltul profesionalism la care a ajuns școala românească în acest domeniu și, mai presus, geniul în-născut al poporului român.

Dar deosebit de îmbucurător este faptul că, în ceea ce privește tematica abordată, marea majoritate a operelor, operetelor și baletelor încununate cu laurii Festivalului sînt creații purtătoare a unui generos mesaj, a unui vibrant suflu patriotic-revoluționar, evocînd cu patos și intensă trăire artistică momente dintre cele mai semnificative din istoria națională și punînd pe primul plan eroismul, spiritul de sacrificiu, dragostea de țară, nobilele idealuri de libertate, dreptate socială și demnitate umană, de pace și prietenie cu alte popoare, trăsături fundamentale ce caracterizează dintotdeauna personalitatea distinctă a poporului român.

Și ediția a 6-a a Festivalului Național „Cîntarea României” a înscris în palmaresul său o serie de contribuții importante în sfera stimulării creației lirice-coreografice și a artei interpretative, generînd totodată îndreptățite satisfacții atît publicului spectator cît și realizatorilor spectacolelor: compozitori, libretiști, regizori, scenografi, maeștri de balet etc. prezenți pe afiș.

Nu însă la nivelul altor ediții, și vom vedea de ce !

Pentru a reduce cît mai mult demonstrația verbală — să pornim de la acest tabel sintetic, pur stilistic, asupra elementului „valoare” urmînd să revenim mai tîrziu (v. pag. 5).

Din punct de vedere calitativ se cuvine a fi menționate, în primul rînd, spectacolele prezentate în premieră absolută dintre care baletul *Ciuleandra* de Carmen Petra-Basacopol — coregrafia și regia lui Adrian Mureșan (la Cluj) și *La piață* de Mihail Jora în regia și scenografia lui Oleg Danovski (la Constanța) și cele ale lui Gheorghe Ștefan (la Timișoara) s-au impus fără dubiu ca realizări de o performanță artistică indiscutabilă, cu adevărat, competitivă. În al doilea rînd evidențiem efortul Operei din Timișoara de a monta o operă în